

COSTIN DANIEL AVRAM

COSTIN DANIEL AVRAM

MACROECONOMIE
concepte cheie, fundamente teoretice,
teme de reflecție

Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2021

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Laura Cișmaș – Universitatea de Vest Timișoara

Prof. univ. dr. Nicoleta Sîrghi – Universitatea de Vest Timișoara

Conf. univ. dr. Laurențiu Constantin Dragomir – Universitatea din Craiova

Copyright © 2021 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AVRAM, COSTIN DANIEL

Macroeconomie: concepte cheie, fundamente teoretice, teme de reflecție /

Avram Costin Daniel. - Craiova: Universitaria, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1714-8

330

© 2021 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Cuvânt înainte

Lucrarea "MACROECONOMIE - concepte cheie, fundamente teoretice, teme de reflecție" își propune clarificarea și însușirea de către studenții facultăților cu profil economic, ai facultăților de la domenii de studii, dar și de către publicul larg, a sistemului de concepte, principii și legi care guvernează societatea la nivel macroeconomic. În pregătirea profesională continuă sau pentru demararea unei afaceri, tinerii sunt interesați să cunoască terminologia de specialitate din domeniul macroeconomic, pentru a înțelege principiile și modul de funcționare a sistemului de piețe, respectiv, piața monetară, piața de capital, piața forței de muncă și nu în ultimul rând noțiunile legate de cursul de schimb, balanța de plăți externe, elaborarea, modificarea și execuția bugetului de stat.

Lucrarea își propune analiza fenomenelor, proceselor și comportamentelor din mediul economic aflat într-o continuă modificare și la diferite niveluri de agregare.

În lucrare sunt abordate conceptele de bază la nivel macroeconomic, circuitul și fluxurile activității economice, agregatele macroeconomice, piața monetară, piața capitalului, piața forței de muncă, consumul, economisirea, investițiile, echilibrul și dezechilibrul macroeconomic, inflația, fluctuațiile activității economice, statul și economia și în final sunt tratate aspecte privind centrele financiare internaționale, balanța de plăți externe și cursul de schimb.

Pentru facilitarea înțelegerii și asimilarea cunoștințelor, la nivelul fiecărui capitol sunt prezentate: structura capitolului, concepte cheie, obiectivele urmărite, detalierea conținutului tematicii abordate, rezumat, teme de reflecție și bibliografie selectivă.

Mulțumim anticipat cititorilor noștri, pentru observațiile și sugestiile formulate, care vor contribui, cu siguranță, la îmbunătățirea și revizuirea prezentei ediții!

Martie 2021

Autorul

CAPITOLUL 1

CIRCUITUL ȘI FLUXURILE ACTIVITĂȚII ECONOMICE. AGREGATELE MACROECONOMICE

Cuprinsul capitolului

- 1.1. Școli de gândire macroeconomică
- 1.2. Circuitul economic
- 1.3. Cadrul general al contabilității naționale și al conturilor naționale
- 1.4. Agregatele macroeconomice
- 1.5. Cererea și oferta agregată

Concepte-cheie

<ul style="list-style-type: none">• Keynesismul• Monetarismul• Școală scandinavă• Noua școală clasică• Noii Keynesieni• Circuitul economic• Contabilitate națională	<ul style="list-style-type: none">• Exporturi nete• Produsul intern brut• Produsul național brut• Deflatorul PIB• Produsul național net• Cererea agregată• Oferta agregată
---	--

Obiective urmărite

1. Asimilarea cunoștințelor privind școlile de gândire macroeconomică
2. Înțelegerea noțiunilor privind conceptul de circuit economic și operațiuni economice
3. Asimilarea cunoștințelor pentru înțelegerea noțiunilor legate de contabilitate națională și conturi naționale
4. Înțelegerea și asimilarea noțiunilor agregatelor macroeconomice
5. Asimilarea cunoștințelor privind modelul cererii și ofertei agregate

1.1. Școli de gândire macroeconomică

Macroeconomia studiază comportamentul economic de ansamblu, cu totalitatea producției de bunuri și servicii comparată cu cererea globală, cu stabilitatea puterii de cumpărare și a gradului de ocupare a forței de muncă, cu balanța încasărilor și plăților externe, cu fluctuațiile pe termen scurt ori mai de durată, precum și cu toate elementele care pot genera echilibrul și dezechilibrul

tuturor acestor piețe. Primii economiști care operează cu o imagine a fluxurilor economice abordate la nivel de economie națională sunt reprezentanții școlii fiziocrate prin Francois Quesnay în anul 1758. Cu toate acestea “mâna invizibilă”, care în concepția lui Adam Smith regla cererea și oferta conform legii dezechilibrului formulată de Jean-Baptiste Say, a generat pentru generații și generații de economiști o viziune centrată pe problematica aferentă agenților economici, a analizei de tip marginalist, a preocupărilor legate de optimul economic la nivel microeconomic. Logica sistemului se baza pe prezumția că suma optimului individual era egală cu optimul general.

A trebuit să se producă inevitabilul, criza generală din 1929-1933, pentru ca economiștii să înțeleagă rostul viziunii de ansamblu al economiei și să conștientizeze că în cazul economiei naționale, în condițiile generalizării interdependențelor, “mâna invizibilă” nu mai este suficientă, fiind necesară cunoașterea tendințelor și influențarea acestora în sensul dorit de societate în ansamblul său. Dacă termenul “macroeconomie” apare pentru prima dată în anul 1933 și este datorat lui R.Frisch, trebuie subliniat că primul autor care introduce în lucrările sale analiza macroeconomică este John Maynard-Keynes și prima lucrare în domeniu rămâne “Teoria generală a folosirii mâinii de lucru a dobânzilor și a banilor” care a apărut în anul 1936 fiind publicată și în limba română în 1970.

KEYNESISMUL

Keynes și curentele de gândire care au urmat au fost fără îndoială primele care au ocupat terenul de luptă al confruntărilor de idei, al cercetării economice care începuse a fi “macroeconomia”. Deși nu pune accentul în primul rând pe factorii monetari, preocuparea lui Keynes pentru scoaterea economiei din starea de depresiune îl conduce la concluzii practice de folosire a politicii monetare pentru realizarea ocupării forței de muncă. Principala modalitate de transmitere în economie a modificării masei monetare este reprezentată de rata dobânzii care condiționează volumul investițiilor și deci mărimea producției și implicit oferta de mărfuri dar și cererea totală. Se renunță astfel la o abordare îngustă a echilibrului monetar care este privit ca o componentă a echilibrului general economic.

Principala prezentare a teoriei monetare keynesiene formulată de Hicks în 1937 și popularizată ulterior de Hansen poate fi întâlnită în literatura de specialitate sub numele de modelul Hicks-Hansen.

Premisele modelului respectiv sunt:

1. Pe termen scurt volumul capitalului, nivelul înzestrării tehnologice a economiei și necesarul de forță de muncă pot fi considerate mărimi constante.
2. Masa monetară este o variabilă exogenă, factorii de care depinde situându-se în afara modelului.

În aceste condiții echilibrul economic este concretizat în două ecuații:

$$I = S \quad (1)$$

în care:

I reprezintă volumul investițiilor reale,

S reprezintă volumul acumulărilor și este egal cu diferența dintre venitul național (Y) și consumul (C) adică: $S = Y - C$.

A doua ecuație este:

$$M = L \quad (2)$$

în care:

M este masa monetară,

L este cererea de bani sau cantitatea de bani pe care agenții economici doresc să o dețină sau în limbaj keynesian “preferința pentru lichiditate”.

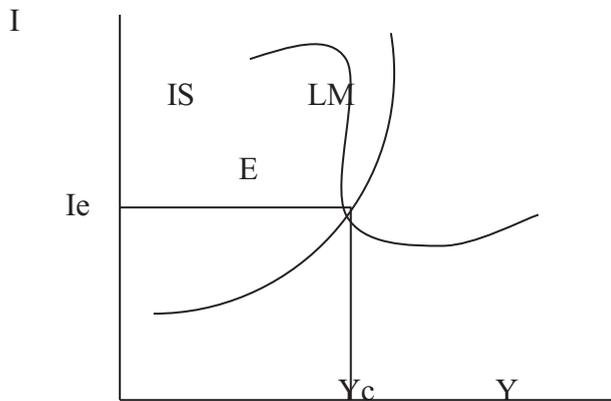

Fig. 1.1 Curbele IS - LM

În Fig.1.1 curbele IS și LM se intersectează în punctul E unde venitul global și rata dobânzii sunt simultan determinate. Curba LM indică faptul că există mai multe rate ale dobânzii care pot asigura echilibrul monetar în vreme ce curba IS indică faptul ca există mai multe niveluri ale venitului global care pot asigura echilibrul pe piața bunurilor și serviciilor. De remarcat este faptul că există și o rată a dobânzii și un singur nivel al venitului care să asigure simultan echilibrul pe cele două piețe. Abaterea oricăreia dintre variabile de la nivelul de echilibru perturbă echilibrul global, dar determinând modificări ale celorlalte variabile poate conduce la restabilirea echilibrului acestora. Jean Denizet consideră că reîntoarcerea la echilibru, pe cele două circuite, în mod separat, este o eroare majoră a modelului simplificat introducând o noțiune nouă și anume aceea de multiplicator al îndatorării reconstituind modelul keynesian pe baza unei scheme a contabilității naționale. Sunt astfel reprezentate fluxul produsului, venitului și economiei, conturile întreprinderilor și familiilor, reprezentare efectuată sub forma folosirii forței de muncă și a resurselor.

MONETARISMUL

Teoria monetaristă este indiscutabil una din teoriile macroeconomice cele mai larg recunoscute la ora actuală, cunoscută și sub numele de Școala din Chicago, care îl are ca principal reprezentant pe Milton Friedman în jurul căruia profesorii precum K.Brunner, D.Zaidler, M.Parkin, A.Meltzer sau A.Schwartz au reușit să reînvie tradiția cantitativă a monedei păstrată cu strânsenie la cunoscuta universitate americană. Dacă gândirea keynesiană a primit pe drept cuvânt apelativul de revoluție, monetarismul s-a dorit încă din start o “contrarevoluție” determinată de criza keynesismului “tradițional” apărută în deceniul al VII-lea al secolului nostru. Nu putem trece cu vederea că la început analiza macroeconomică, de tip keynesian, era orientată spre identificarea căilor prin care politica fiscală și cea monetară puteau contribui la reducerea fluctuațiilor mari ale activității având în memorie evenimentele nefericite ale crizei economice din 1929 – 1933.

Faza următoare a adus în centrul atenției specialiști în “reglarea fină” care reușeau, miraculos putem spune azi, să reducă rata medie a șomajului pe tot parcursul ciclului economic. Este momentul în care apare în discursul keynesian cunoscuta “curba Philips” care reprezintă raportul invers proporțional pe termen scurt între rata șomajului și rata inflației, fiind preferabilă o creștere a inflației pentru a se obține chiar prin sacrificarea puterii de cumpărare a monedei, un obiectiv atât de generos cum este cel al reducerii ratei șomajului. Ca orice abuz, emisiunea suplimentară de monedă, indiferent că spera să aducă un profit în planul ocupării forței de muncă sau nu, a reușit să repună în drepturi, este adevărat la un nivel superior al gândirii economice, bazele teoriei cantitative a monedei.

“Contrarevoluția monetaristă” se dovedește a fi o reformulare a teoriei cantitative clasice. Pornind de la ignorarea mecanismelor automate de reechilibrare a economiei pe care keynesienii le-au înlocuit cu politica intervenționistă a statului, Friedman aduce o aspră critică intervenției publice în activitatea economică, îndeosebi în sfera monetară.

Ca remediu, economistul american recomandă limitarea puterii statale de a fixa masa monetară prin stabilirea unei reguli fixe de creștere pe termen lung a cantității de bani.

Monetariștii atribuie politicii monetare sarcina de a administra și repartiza masa monetară prin intermediul băncilor centrale preocupate îndeosebi de păstrarea unui ritm normal de creștere a masei monetare ce nu trebuie să depășească un anumit procent anual.

Teoria cererii de monedă, formulată de Milton Friedman scoate în evidență conexiunile între capital, venit și rata dobânzilor considerând moneda

un bun alternativ față de toate celelalte bunuri. În acest sens Friedman face distincție între cinci forme de avere:

- banii, ca formă a averii caracterizată prin faptul că este primită ca atare în plata pentru stingerea diferitelor obligații patrimoniale la o valoare nominală fixă;
- obligațiunile definite ca un drept de a primi un anumit venit nominal considerat, de regulă, fix;
- acțiunile, definite ca un drept de a participa la împărțirea profiturilor întreprinderilor (dividende);
- bunurile fizice cărora le corespunde prețul fiecăruia;
- capacitatea de muncă a omului, căreia îi corespunde salariul.

Acestei delimitări a formelor de avere îi corespunde o delimitare specifică a genurilor de venit pe care îl pot aduce. Pe această bază pot fi delimitate relațiile dintre diferitele forme de avere și veniturile corespunzătoare. Astfel se poate determina randamentul fiecărei forme de avere prin formula:

$$W = Y/r, \quad (3)$$

Unde:

W - volumul averii,

Y – venitul adus într-o perioadă de timp,

r - cota dobânzii.

ȘCOALA SCANDINAVĂ

Modelul scandinav al inflației a fost prezentat pentru prima dată în 1968 de o echipă de economiști norvegieni sub coordonarea lui F.Holte și dezvoltat în 1970 de O.Aukrust. Ulterior modelul a fost îmbunătățit de economiștii suedezi G.Edgreen, K.O.Faxen și C.E.Odhner, din acest motiv fiind cunoscut și sub denumirea de modelul Aukrust EFO. Modelul pornește de la analiza fenomenului inflaționist în țări mici și mijlocii unde volumul comerțului exterior este mare în raport cu produsul intern brut, fiind minuțios demonstrate mecanismele prin care prețurile mondiale influențează evoluția prețurilor interne. Caracteristica importantă a modelului o constituie împărțirea economiei naționale în două sectoare distincte: sectorul competitiv, expus concurenței externe, care cuprinde întreprinderile din industrie și agricultură și sectorul necompetitiv protejat față de concurența externă, compus din unități din sfera construcțiilor, transporturilor interne precum și din sfera serviciilor.

Modelul Aukrust EFO conceput în două versiuni una pe termen scurt și cealaltă pe termen lung poate oferi previziuni asupra evoluției fenomenului inflaționist, dar și argumente solide la negocierea salariilor între Guvern, Patronat și Uniunile sindicale. În varianta pe termen scurt, nivelul salariilor se

stabilește central, exogen, prin negocieri între diferite grupuri. Varianta pe termen scurt a modelului se utilizează mai mult în sfera normativă, iar cea pe termen lung în cadrul teoriei pozitivistice.

Sectorul competitiv își vinde produsele la prețuri determinate prin concurența internațională, în timp ce sectorul protejat își vinde produsele pe piața internă, parțial sau total la adăpost de concurența externă.

Sectorul necompetitiv (SN), protejat față de concurența externă se compune din:

- Agricultură,
- Alte ramuri protejate de concurența externă (sectorul serviciilor, construcții, transporturi interne, comerț etc.).

Sectorul competitiv (SK), expus concurenței externe, se compune din:

- Ramuri ale căror produse concurează cu bunurile importate;
- Industrii exportatoare care concurează cu piețele externe.

Modelul a fost conceput pentru a descrie modul în care stabilirea nivelului prețurilor și a distribuției veniturilor este rezultatul unei competiții ce se desfășoară, conform unor reguli precise, între reprezentanții diferitelor grupuri sociale. Deoarece producția reală totală (sau oferta agregată sau P.I.B. – ul real) este stabilită, un anumit grup social își va putea adjuca o parte mai mare de venit real numai pe socoteala altor grupuri. Această dispută nu are loc neapărat între grupul social al salariaților și cel al patronilor. Pentru angajații din sectorul expus nu există un astfel de mecanism care să la asigure creșterea salariului real, motiv pentru care la negocieri grupul acestora se va opune puternic pretențiilor ridicate de grupul sectorului protejat. Rolul Guvernului în acest joc este, conform modelului, de a menține cursul de schimb constant, de a participa mai mult sau mai puțin activ la negocieri și, în măsura posibilului, de a asigura ocuparea totală a forței de muncă.

Unele din presupunerile modelului au fost verificate empiric. De exemplu: faptul că profitul realizat în sectorul protejat tinde să se reîntoarcă la nivelul considerat normal, după fiecare majorare negociată a salariilor nominale din sector, s-a verificat a fi satisfăcător în urma observațiilor empirice. Nu același lucru se poate spune despre presupunerea că sectoarele 3 (industrii care concurează cu bunurile importate) și 4 (industrii exportatoare) urmează în mod automat evoluția prețurilor mondiale. Există cazuri când costurile de producție ale acestor sectoare cresc destul de puternic, ducând adesea la majorări ale prețurilor peste nivelul stabilit pe piața internațională. Urmarea este pierderea temporară a unor segmente de piață la export.

NOUA ȘCOALĂ CLASICĂ

Principalele elemente de la care pornește noua școală, ai cărei reprezentanți R.Barro, Th.Sargent, R.Lucas s-au dovedit adevărați deschizători de drumuri, sunt:

- agenții economici lucrează din plin, firmele și menajele iau decizii optime ceea ce înseamnă că acționând pe baza celor mai bune informații reușesc să ia decizii în consecință;

- așteptările reprezintă previziunile optime ale viitorului, fiind făcute pe baza informației existente. Din această cauză, noua școală este denumită și școala așteptărilor raționale;

- echilibrul piețelor fluctuează în vederea egalizării cererii cu oferta, astfel întreprinderile vor putea să scadă prețurile până la nivelul care să asigure vânzarea producției, iar salariații vor putea admite o reducere a salariului până la nivelul care să îi poată menține pe piața muncii. În esență sa teoria pornește de la prezumția că piața se află într-o continuă stare de echilibru.

NOII KEYNESIENI

Apăruți după 1980, noii keynesieni, cuprind o serie de savanți precum O.Blanchard de la Institutul de Tehnologie din Massachussets, G.Akerlof, I. Yellen de la Universitatea Berkeley California, L.Summers de la Harvard și alții. Dintre aceștia, se detașează laureatul premiului Nobel pentru economie în 1985 Franco Modigliani care și-a adus o contribuție importantă la reactualizarea teoriei keynesiene prin construirea unui model care cuprinde un număr de 15 ecuații. Primele 9 ecuații descriu piețe reale (piața bunurilor și piața forței de muncă), următoarele 3 ecuații descriu piața monetară, iar ultimele 3 ecuații descriu piața financiară - titlurile de stat. Acest model matematic este mult mai complex decât modelul Hicks-Hansen putându-se demonstra cu ajutorul său, în anumite condiții, atât veridicitatea variantei keynesiene inițiale cât și a teoriei clasice. Cu toate acestea noii keynesieni sunt de acord cu ideea că piața nu se poate echilibra tot timpul, principala preocupare constituind-o gestionarea fără puseuri a dezechilibrelor ce se înregistrează la nivel macroeconomic.

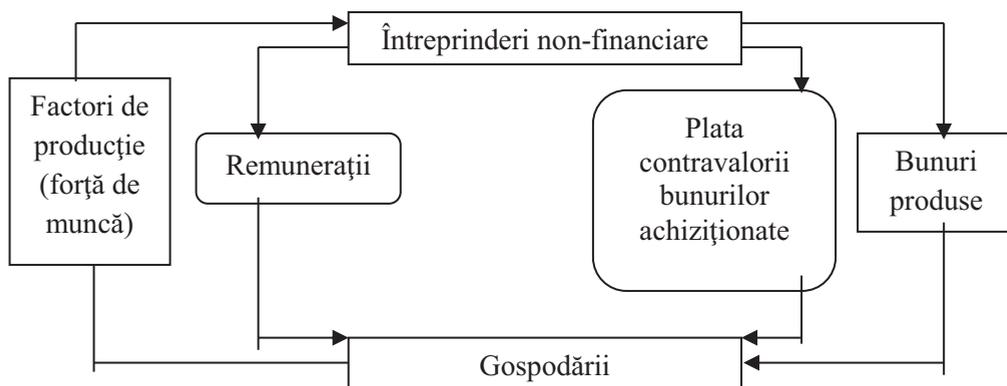
Din prezentarea tuturor acestor școli nu trebuie să înțelegem că macroeconomia ar fi doar un teren de confruntări și dispute între specialiști ci că progresele acestei științe relativ tinere nu ar fi fost posibile fără o dezbatere atât de intens mediatizată. Mediatizarea survenind și din împrejurarea că preocupările de bază ale specialiștilor în macroeconomie se îndreaptă în primul rând spre identificarea unei politici economice viabile și spre soluționarea unor situații reale.

1.2. Circuitul economic

Circuitul economic este un model simplificat al relațiilor de schimb existente într-o economie de piață. Circuitul economic este un ansamblu de căi parcurse de fluxurile economice. Un circuit economic permite punerea în valoare a agenților economici implicați, a activităților desfășurate, precum și a tranzacțiilor materializate.

Circuitul economic reprezintă ansamblul de fluxuri materiale și monetare generate de exercitarea funcțiilor de către diferitele categorii de agenții economici și reflectă sistemul de interdependențe existent în economie.

Studiul circuitului economic are la bază *circuitul economic simplu*, caracteristic unei economii ipotetice ce are în componență doi agenți economici (*întreprinderi și gospodării*). Putem observa că în cadrul acestui circuit există două subcircuite, primul care are ca obiect tranzacțiile ce se desfășoară între agenții economici, iar cel de-al doilea se referă la fluxurile corespunzătoare tranzacțiilor economice.

Sursă proprie

Fig. 1.2 Circuitul economic simplu

Gruparea agenților economici numai în funcție de sectoarele în care își desfășoară activitatea nu asigură cunoașterea mecanismului de funcționare al economiei naționale, făcând necesară studierea operațiunilor care în mod direct sau indirect contribuie la satisfacerea nevoilor economice. Operațiunile economice se clasifică în: operațiuni cu bunuri și servicii, operațiuni de repartiție și operațiuni financiare.

Operațiunile cu bunuri și servicii cuprind toate activitățile care au legătura cu crearea și utilizarea bunurilor și serviciilor spre exemplu: de producție, consum, formarea de capital și operațiuni de comerț exterior.

Consumul ca act final reprezintă folosirea bunurilor economice, în scopul satisfacerii trebuințelor economice. Consumul îmbracă două forme: consum intermediar și consum final.

Formarea de capital sau investiția semnifică ansamblul de operațiuni asupra bunurilor și serviciilor privind contul de capital în scopul creării și achiziționării de noi mijloace de muncă, sau capacități de producție precum și al creșterii economice.

Produsul și evaluarea sa

Prin produs înțelegem ansamblul bunurilor și serviciilor create de agenții economici în decursul unei perioade de timp, de regulă un an. Destinația acestor bunuri poate fi consumul, investiția, amortismentul, exportul sau creșterea stocurilor. Bunurile susceptibile a se încadra în categoria “produs” pot fi diferențiate în funcție de:

a) *natura fizică* – marea diversitate a produselor și serviciilor din care se compune produsul național face ca elementul comun al tuturor acestor bunuri să fie capacitatea de a fi vândute ori preschimbate cu alte bunuri și servicii.

b) *agenții economici* – calitatea de producători este recunoscută întreprinderilor și gospodăriilor. Termenul de agent economic este sinonim cu acela de participant la viața economică. Diversitatea agenților economici face necesară structurarea acestora pe grupe omogene, ceea ce conduce la împărțirea pe ramuri și clase de activitate. În ceea ce privește gospodăriile, acestora le este recunoscută atât calitatea de producător cât mai ales aceea de consumator. Este evident ca menajele se constituie în cel mai important consumator de bunuri și servicii, în condițiile care dețin, formează și asigură unul din cei mai importanți factori de producție, forța de muncă.

c) *teritoriul* unde se desfășoară activitatea agenților economici, permite gruparea agenților economici atât după criteriul naționalității cât și după acela al rezidenței.

Bunurile și serviciile reflectate în conturile naționale sunt evaluate la prețurile producătorilor sau prețurile cumpărătorilor.

Elementele cuprinse în conturile naționale, prin agregare, stau la baza calculării produsului brut sau a produsului net. Produsul brut măsoară valoarea masei totale de bunuri și servicii finale create în economie în decursul unei perioade. Produsul net reprezintă partea din produsul brut care se poate utiliza fără a consuma capitalul. Produsul brut și produsul net se evaluează în prețuri curente și în prețuri constante.

În practică, trecerea de la prețuri curente la prețuri constante se realizează prin intermediul unui indice sintetic care măsoară creșterea medie a nivelului general al prețurilor.

1.3. Cadrul general al contabilității naționale și al conturilor naționale

Contabilitatea națională analizează producția și modul în care aceasta se reflectă în toate fluxurile de bunuri și servicii, care au avut loc în timpul exercitiului financiar în economia națională.

Din punct de vedere al contabilității naționale atunci când un pachet de biscuiți este cumpărat de o persoană – operațiunea este considerată drept una de consum, în vreme ce același pachet de biscuiți atunci când este achiziționat de un magazin alimentar, se înregistrează ca o creștere a stocului, ceea ce determină încadrarea operațiunii ca una de formare de capital ori investiție.

Operațiunile cu exteriorul influențează indicatorii la nivel macroeconomic, în sensul că exporturile nete devin o componentă a cererii totale de bunuri indigene.

Exporturi nete = Exporturi – Importuri

Achizițiile interne brute = PNB + importuri – exporturi

Vinzarile finale = PNB + importuri – exporturi – modificări de stocuri

Operațiunile de repartitie reprezintă operațiunile de distribuire și redistribuire a venitului provenit din producție. Această categorie de operațiuni include:

- a) salariile;
- b) impozitele legate de producție și de import;
- c) subvențiile de exploatare cu cele două forme:
 - subvenții pe produs,
 - alte subvenții (sume pentru acoperirea pierderilor).
- d) veniturile proprietății și ale întreprinderii;
- e) operațiunile de asigurări daune;
- f) transferuri curente neevidențiate;
- g) transferuri în capital.

Operațiunile financiare reprezintă operațiunile de creare, colectare și de folosire a mijloacelor de finanțare necesare economiei. Ele reflectă drepturile financiare numite creanțe și datorii.

Tranzacțiile de piață sunt tranzacții bilaterale, în care transmiterea unui bun economic este însoțită de o contrapartidă concretizată în alt bun sau o cantitate echivalentă de monedă. În economie se produc și tranzacții unilaterale,